

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезах розглянуто дефініцію ораторського мистецтва, його значення та основні етапи. Проаналізовано внесок видатних ораторів Древнього Риму та Стародавньої Греції в розвиток риторики. Окреслено практичні поради для підготовки публічних виступів та визначено роль ораторської майстерності в сучасному житті, навчанні й професійній діяльності.

Ключові слова: ораторське мистецтво, риторика, публічний виступ, комунікація, оратор, мовлення.

Abstract

The theses examine the definition of oratory, its meaning, and the main stages. The contribution of outstanding orators of Ancient Rome and Ancient Greece to the development of rhetoric is analyzed. Practical advice for preparing public speeches is outlined and the role of oratory in modern life, education and professional activity is determined.

Keywords: oratory, rhetoric, public speaking, communication, speaker, speech.

**«Добре підготовлена промова –
це вже 9/10 виголошена промова».**

Д. Карнегі

Вступ

«Ораторське мистецтво – це майстерність публічного виступу перед аудиторією, що передбачає вміння чітко, логічно й переконливо висловлювати свої думки. Воно поєднує гарне володіння словом, акторську майстерність та психологічні прийоми для переконання аудиторії, впливу на неї та структурованого викладу думок» [1]. Головна мета – не лише подати інформацію, а й роз'яснити, переконати кого-небудь, справити враження, спонукати до дії, розважити. У широкому розумінні ораторське мистецтво належить до одного з напрямів мистецтва, сутністю якого є представлення оратором власної позиції перед аудиторією або опонентами та аргументований захист своєї точки зору. «Досягти цього допомагає добре підготовлений виступ і використання різних прийомів та технік ораторської майстерності» [2, с.55].

Результати дослідження

«Найвідомішими ораторами Древнього Риму та Стародавньої Греції були: Марк Тулій Цицерон (106–42 до н.е.), Демосфен (384–322 до н.е.), Аристотель (348–322 до н.е.), Квінтіліан, Сократ, Есхіл, Філократ, А. Коні, Лісій, Горгій та інші» [3, с.1]. Історія ораторського мистецтва – це еволюція вміння переконувати, що зародилася в античності як засіб судового і політичного захисту. Основи риторики заклали давні греки (Аристотель, Демосфен), а пізніше розвинули римляни (Цицерон), перетворивши її на інструмент впливу. Першим теоретичним обґрунтуванням риторичної науки стала книга Аристотеля «Риторика», у якій йдеться про засоби переконання, способи висловлення думки, особливості людського сприйняття, що необхідні оратору. Автор розглядав ораторське мистецтво у філософському плані, підкреслюючи його етичні та естетичні функції, а також заснував свою школу. Аристотеля вважають творцем теорії суперечки, дискусії. Великий оратор розрізняв діалектику, еристику, софістику. Особливого значення він надавав початку промови, тому що вона ніби прокладає шлях усій промові.

«Найблискучішим ритором Стародавньої Греції, владарем дум був всесвітньо відомий логограф, політичний діяч Демосфен (384–322 до н.е.), промови якого, насичені фактичним матеріалом, які містили чимало особистих спостережень; були відзначені динамічністю, переконливою аргументацією й чіткістю» [4]. Безупинною працею та тренуванням він здобув перемогу над собою. Переборовши фізичні нестачі, довів ораторську техніку до досконалості, став найкращим політичним оратором. У своїх промовах Демосфен робив ставку на вплив публічного виступу, на психіку людей,

їхню волю та емоції. Сучасники говорили про нього так: «Нашого ритора з його вмінням все запалювати своєю силою і владою можна порівняти з вихром або блискавицею».

Розвиток ораторського мистецтва продовжується також у Стародавньому Римі. Надзвичайно освіченим, різнобічним і невтомним оратором був Цицерон – судовий адвокат і політичний діяч. Вийшовши в доросле життя, він добре усвідомлював потребу глибокої і всебічної освіти, тому вивчав багато різних наук і отримав блискучу філософську, літературну і ораторську освіту в Римі та Греції. Цицерон провів на форумі майже 40 років і був справжнім ідейним поводитирем римського Сенату. Він відпрацював стиль, який дозволяв йому бути простим і блискучим, безпосереднім і пристрасним. Марк Тулій Цицерон створив і виголосив багато відомих ораторських творів, серед яких «Брут», «Про знаменитих ораторів», «Оратор» та «Про оратора» [4]. Згодом видатний римський оратор Квінтіліан, спираючись на ідеї Цицерона, розробив власну систему навчання в риториці, яку виклав у праці «Виховання оратора». Він високо оцінював майстерність Цицерона і зазначав, що саме його приклад показує, яких висот може досягти сила слова. У різні історичні періоди з'являлися видатні оратори, які вміли переконливо доносити свої думки до людей. Їхні виступи впливали на суспільство, політику та розвиток культури. Багато з них стали прикладом майстерності публічного мовлення.

Досвід видатних ораторів минулого не втрачає актуальності й сьогодні. Їхні підходи та поради можуть стати корисною основою для підготовки сучасних виступів. Саме тому варто звернути увагу на практичні аспекти ораторської майстерності. «Щоб почуватися впевненіше, варто заздалегідь продумати структуру виступу. Доцільно підготувати короткі нотатки: записати ключові думки та позначити місця для пауз або використання наочних матеріалів. Важливим умінням є також контроль часу. Затягнута промова швидко втомлює аудиторію, а виступи мають чітко визначені часові межі. Підготовлений текст рекомендуємо прочитати вголос, звертаючи увагу на паузи» [5, с. 63].

На сучасному етапі розвитку риторики посилюється інтерес як до засобу утвердження людини в суспільстві. До найвідоміших ораторів незалежної України належать політичні, культурні та духовні лідери, здатні переконувати аудиторію, а саме: Ліна Костенко, Петро Порошенко, Юлія Тимошенко, В'ячеслав Чорновіл, Любомир Гузар, Святослав Вакарчук, Андрій Кузьменко, які стали, на нашу думку, частиною рейтингу найкращих промовців за роки незалежності.

Мистецтво ораторства є надзвичайно важливим для майбутніх студентів, оскільки сприяє їхньому всебічному становленню. Воно полегшує навчальний процес: здатність чітко й зрозуміло формулювати думки; сприяє кращому засвоєнню матеріалу, активній участі в заняттях та досягненню високих академічних результатів. Окрім того, уміння виступати публічно має велике значення для кар'єрного зростання, оскільки підвищує ймовірність успішного працевлаштування та подальшого професійного розвитку. Також розвиток навичок ораторського мистецтва позитивно позначається на особистості: воно формує комунікативні здібності, самовпевненість і вміння представляти себе, роблячи людину більш відкритою, активною та організованою.

Висновки

Отже, ораторське мистецтво є важливою складовою успішної комунікації, адже воно допомагає людині чітко, логічно й переконливо висловлювати свої думки. Досвід видатних ораторів, таких як Арістотель, Демосфен та Марк Тулій Цицерон, показує, що сила слова здатна впливати на суспільство та змінювати хід історії. У сучасному світі ці навички залишаються актуальними, адже вони допомагають у навчанні, спілкуванні та професійному розвитку. Саме тому розвиток ораторської майстерності є важливим кроком до впевненості в собі та досягнення успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ораторське мистецтво // Вікіпедія : вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ораторське_мистецтво (дата звернення: 17.03.2026).
2. Азарова Л.Є. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах (виправлене і доповнене): підручник / Л.Є. Азарова, Л.А. Радомська. – Вінниця: ВНТУ, 2024. – 277 с.
3. Азарова Л.Є. Історія ораторського мистецтва / Л.Є. Азарова, О.С. Капличний. Матеріали конференції «XLVII Науково-технічна конференція підрозділів Вінницького національного технічного університету (2018)», Вінниця, 2018.
4. Цікаві факти про ораторське мистецтво // Vikna.if.ua. URL: <https://vikna.if.ua/cikavo/118078/view> (дата звернення: 17.03.2026).
5. Азарова Л.Є. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах: підручник / Л.Є. Азарова, Л.А. Радомська. – Вінниця: ВНТУ, 2022. – 198 с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: azarova.larusa@gmail.com

Azarova Larisa Evstakhiivna – doctor of philological sciences, professor, head of the department of linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: azarova.larusa@gmail.com

Вертепна Дарія Віталіївна – студентка групи 6ПІ-25б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: vertepnadasha@gmail.com

Vertepna Dariya Vitaliivna – student of group 6PI-25b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: vertepnadasha@gmail.com